

inflation, therefore, they regulated more general issues, but each of them had an impact on the sociocultural component of education. The instruction letter of the Ministry of Education of Ukraine «On teaching social and humanitarian disciplines» dated May 19, 1993, No. 1 / 9–64, testified to the need for the development of Ukrainian education through its humanization.

Key words: socio-cultural component, professional training, navigators, second half of XX century, education, humanities, Kherson Naval School, reform.

Дата надходження статті: «17» квітня 2019 р.

УДК 378.016:81'243:355.231.4. «197/201»

Золотовська В. С.*

ГЕНЕЗА ТЕНДЕНЦІЙ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОРСЬКОГО ПРОФІЛЮ

У статті висвітлено процес реформування вищої освіти в різні часові періоди, що, у свою чергу, вплинуло на ефективне вивчення іноземних мов у морських вишах на сучасному етапі. Розглянуто початок 50-х рр. – кінець 60-х рр. ХХ ст., які принесли нові тенденції й якісні зміни в розвиток радянської освіти, у результаті чого в мережі вишів морського профілю (МП) спостерігалися процеси укрупнення спеціальностей. Відзначено, що, починаючи з 60-х рр. ХХ ст., у нашій країні засобом вивчення іноземних мов були кінохрестоматії – методично оброблені й перемонтовані фрагменти із зарубіжних художніх фільмів. Визначено, що в 1970-х рр. концепція навчання іноземної мови майбутніх фахівців МП ґрунтувалась на компетентісному підході. Формування професійної компетентності іноземними мовами було спрямоване на забезпечення таких основних функцій: письмової та/або усної комунікації; застосування методів збирання та оброблення інформації. Зазначено, що у 80-х роках ХХ ст. в морських вищих школах на протизвагу традиційному підходу Presentation, Practice, Production (PPP – тріступеневій моделі) була започаткована технологія Task Based Learning (TBL – навчання на основі завдань). Водночас на початку 90-х років серед студентів вишів МП у вивченні іноземної мови набули популярності дискусії, рольові, ділові та дидактичні ігри, які сприяли розвитку іншомовного мовлення. Виокремлено основні аспекти підвищення ефективного вивчення іноземних мов на рубежі ХХ – ХХІ ст. Розкрито сучасні тенденції у вивченні іноземних мов (ІМ) в закладах вищої освіти (ЗВО) МП.

У статті наведено фактори, які сприяють поліпшенню якості вивчення іноземних мов студентами ЗВО МП. Зазначено переваги інтенсивного використання як традиційних, так й інноваційних підходів у вивченні ІМ у морських вишах. Запропоновано європейську систему визначення рівня вивчення іноземної мови студентами.

Ключові слова: генеза, вища освіта, іноземна мова, реформування, компетенції, комунікативний підхід, комунікативні компетенції, інтерактивні освітні технології, інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивна дошка.

У новій ситуації розвитку суспільства знання ІМ перетворюється в категорію, реально затребувану в практичній й інтелектуальній діяльності людини. В умовах процесу глобалізації та інтернаціоналізації світового ринку праці володіння ІМ підвищує статус вітчизняних фахівців МП, підсилює їхню професійну конкурентоспроможність, забезпечує успіх наукових і ділових контактів. Сучасна освіта визначає умови, зміст і технології навчання, які спрямовані на розвиток відповідних компетенцій і якостей особистості студентів. Знання ІМ забезпечує доступ до закордонних джерел інформації, без чого не можлива не тільки дослідницька діяльність, але в багатьох випадках і практична. Соціальне замовлення виражається в престижності знання ІМ, у пріоритетах, які ставлять перед собою студенти, тим самим

*© Золотовська В. С.

актуалізуючи прагматичні аспекти вивчення ІМ, тому головною метою сучасної системи освіти є різнобічний розвиток особистості, а навчання постає як основа та засіб цього розвитку. Відтак, сьогодні актуалізується важливість вивчення ІМ задля використання її студентами ЗВО МП у спілкуванні в професійному середовищі, навчання їх самостійно здобувати нові знання з метою підвищення рівня конкурентоспроможності на світовому ринку праці. Але процес оволодіння ІМ у ЗВО МП відбувався в різні часові періоди в контексті реформування вищої освіти. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження генези тенденцій у вивченні ІМ, де простежується еволюція вивчення мови та відбувається стандартизація освіти.

Теоретико-методологічному підґрунтю порушеного питання приділяли увагу такі провідні науковці, як Е. Абрамовик, О. Бігич, О. Волошина, Ю. Кіщенко, Г. Рогова, К. Ярмухамедова. Сьогодні чимало дослідників розглядають проблему формування іншомовної комунікативної компетентності: Н. Костенко, Т. Грінченко, О. Іскандарова, В. Теніщева, Ю. Жуков, Є. Пассов. Такі вчені, як В. Базуріна, А. Бранська, О. Данильченко, І. Задорожний, О. Криніна, Л. Норман, Т. Піддубна, Т. Фіннінков у своїх працях розкривають зміст та значення вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями у ЗВО МП. Підходи у вивченні іноземних мов студентами морського ЗВО розглядаються в працях Н. Пріміної, О. Роменського, О. Фролової. У процесі аналізу наукової літератури спостерігається відсутність достатньої кількості досліджень саме основних процесів розвитку вищої освіти, що сприяло вивченню іноземних мов у ЗВО МП на сучасному етапі.

Таким чином, метою статті є дослідження генези тенденцій у вивченні ІМ у ЗВО МП.

Початок 50-х рр. – кінець 60-х рр. ХХ ст. принесли нові тенденції й якісні зміни в розвиток радянської освіти. Вища освіта(ВО) була всередині цих змін і також почала трансформуватися і реформуватися. У цей період підготовка проектів змін у галузі ВО розпочалася з прийняття постанов, у яких порушували актуальні питання подальшого розвитку вітчизняної освіти. Уперше за роки радянської влади ідеї реформи були винесені на громадське всесоюзне обговорення, дискусії були ініційовані саме партією, яка чітко регулювала всі процеси [11].

У результаті з 1954 року в мережі ЗВО МП спостерігалися процеси укрупнення спеціальностей, розширення профілів спеціалістів. Відповідно до Постанови Ради Міністрів СРСР і ЦК КПРС «Про покращення підготовки, розподіл і використання спеціалістів з вищою і середньою спеціальною освітою» (1954) ЗВО МП були зорієнтовані на підготовку кадрів широкого профілю, що призвело до перегляду навчально-методичної документації, навчальних планів і програм. За новими навчальними планами для підготовки студентів вводилися нові дисципліни: «Дві іноземні мови», «Історія та іноземна мова» [6].

21 вересня 1955 року Міністерство вищої освіти СРСР видало наказ «Про поліпшення викладання ІМ у вищих навчальних закладах». Зважаючи на наявні недоліки у викладанні ІМ у ЗВО МП та з метою поліпшення підготовки майбутніх фахівців, було наказано встановити в усіх вищих навчальних закладах ІМ з I-го по IV-й курси. Головна мета такої підготовки полягала в самостійному читанні й перекладі текстів за фахом. Перед викладачами ставили завдання подальшого підвищення рівня навчальної та методичної роботи, щоб по завершенню IV-го курсу курсанти могли вільно користуватися спеціальною літературою ІМ [1, с. 31].

Позицію офіційних органів про результати проведеної перебудови в навчанні ІМ відображала стаття «Про хід виконання наказу міністра освіти СРСР» від 5 серпня 1961 № 219 «Про поліпшення вивчення ІМ і заходи щодо подальшого поліпшення цієї роботи», у якій зазначалося, що в багатьох ЗВО МП ІМ почали викладати відповідно до нових вимог [10, с. 7].

Починаючи з 60-х рр. ХХ., засобом вивчення ІМ були кінохрестоматії – методично оброблені й перемонтовані фрагменти із зарубіжних художніх фільмів, які випускались чотирма мовами. Центральна кінолабораторія «ВУЗФІЛЬМ» надає ЗВО нове автентичне джерело інформації. Кінохрестоматія демонструвала студентам ситуацію в країні, мову якої вони вивчали; найкращим чином ілюструвала правило інваріанта й варіанта у вимові; дозволяла сприймати на слух і бачити справжнє усне мовлення в усіх його проявах [7, с. 173].

Постанова Ради Міністрів СРСР «Про поліпшення вивчення ІМ» від 27 травня 1961 закріпила курс на практичне вивчення ІМ в країні. Було заплановано створити нову єдину систему вивчення ІМ, яка надавала б можливість постійного вдосконалення знань. Через те 10 листопада 1966 року у ЗВО МП були уведені факультативні заняття ІМ за вибором студентів [11, с. 12].

Аналіз нормативно-правових документів свідчить, що за радянських часів ВО в Україні швидко розвивалася. До початку 1970-х років збільшилась кількість ЗВО МП, зросла чисельність курсантів та викладацького складу. Значного поширення отримали вечірні та заочні форми навчання [10].

Типовими рисами періоду 70-х років є розширення досліджень і їхній високий рівень методики навчання ІМ, саме в ці роки рівень методики навчання як науки значно підвищився. Мета вивчення ІМ у ЗВО у 1970-і рр. на морських спеціальностях була спрямована на оволодіння мовленнєвою компетенцією для спілкування в усіх основних сферах людської діяльності. Відповідна увага приділялась навчанню мови спеціальності [12, с. 102].

Аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел засвідчує, що концепція освіти 1970-х рр. ґрунтувалась на компетентісному підході у ЗВО МП. Наукові розвідки свідчать, що формування професійної компетентності в знаннях ІМ було спрямоване на забезпечення таких основних функцій: письмової та/або усної комунікації; застосування методів збирання та оброблення інформації [2, с. 87].

Особистісно орієнтовний підхід у вивченні ІМ у ЗВО МП спирався на такі основні положення: студент завжди є суб'єктом, а не об'єктом навчання; основна мета навчання, окрім засвоєння необхідних знань, умінь та навичок, розвиток особистості як суб'єкта діяльності й соціальних стосунків [3].

Ураховуючи вищезазначене, до середини 70-х рр. ХХ ст. вітчизняні підходи у вивченні ІМ у ЗВО МП отримали можливість подальшого удосконалення.

Загалом на кінець 70-х початку 80-х рр. простежувалась тенденція застосовування кількох методик викладання ІМ у ЗВО МП: перекладна, граматико-перекладна, змішана й натуральна – наголос у навчанні усному мовленню, мінімальне звернення під час навчання до рідної мови. Варто відзначити, що рання радянська методика навчання ІМ у ЗВО МП була двомовною: ведення занять і сам навчальний матеріал супроводжувалися поясненнями рідною мовою, була велика кількість вправ переказного характеру, основний акцент робився на читанні та писемному мовленні (методика Г. М. Уайзер) [7, с. 174].

В умовах пізнього радянського часу методика фактично стала одномовною у веденні занять і навчальних матеріалах, включаючи більше вправ одномовного лінгвокультурного характеру, більший акцент робився на усне мовлення і слухання (методики Є. Пасова, А. Старкова, Г. Роговий та ін.) [9, с. 190].

Починаючи з середини 80-х рр. ХХ ст., тенденцією було те, що в зміст вивчення ІМ інтегруються лінгвокраїнознавчі знання, а також знання про способи найбільш ефективного оволодіння мовами. Простежено, у ЗВО МП на противагу традиційному підходу Presentation, Practice, Production (PPP) – триступеневій моделі, що складається з пояснення, виконання вправ та практичного застосування, була започаткована технологія Task Based Learning (TBL) – навчання методом завдань. Технологія TBL розглядала мову не як набір лексичних та граматичних явищ, а як інструмент

досягнення певних цілей, подібно до використання рідної мови в повсякденному житті, де вона, перш за все, є засобом комунікації. Для забезпечення активної участі студентів підібралися цікаві теми для обговорення, що мотивувало та викликало внутрішню потребу в спілкуванні, а отже, сприяло найбільш ефективному розвитку мовлення [2, с. 88].

Водночас науковці наголошують, що на початку 90-х рр. серед студентів ЗВО МП у вивченні ІМ набули популярності дискусії, рольові, ділові та дидактичні ігри. У діяльності ЗВО МП спостерігався перехід від масових форм навчання до індивідуальних, який передбачав розвиток творчих здібностей студентів з опертям на самостійну роботу, застосування активних форм і методів навчання. Об'єктом цілеспрямованого педагогічного впливу ставав курс не на потік, не на групу, а на окремого студента [11, с. 20].

Необхідно зазначити, при переході країни до нових соціально-економічних умов (здобуття незалежності України у 1991 р.) ВО зазнала суттєвих змін, що стосувалися всіх структурно-змістових компонентів. З одного боку, відійшли в минуле ідеологізація духовного життя, були проголошені принципи ліквідації монополії держави на освіту; з іншого – в зазначений період була відсутня чітка й послідовна державна політика в галузі освіти, наслідком чого стали кризові явища в усій системі ЗВО. Недостатнє фінансування державних освітніх установ призвело до відтоку із ЗВО МП кваліфікованих викладацьких кадрів, падіння рівня і якості освіти, до часткової втрати контролю над її розвитком [10].

До кінця ХХ ст. ЗВО МП країни втратили багато професійний кадрів. Викладачі вимушені були змінювати місце роботи для отримання вищої заробітної плати поза галузю освіти [9, с. 193].

Зауважимо й те, що на рубежі ХХ – ХХІ ст. питання становлення міжнародної академічної мобільності в Україні закріпилося на законодавчому рівні (Закон «Про освіту», 2003 рік). Вітчизняні ЗВО МП отримали право й можливість установлювати зв'язки зі зарубіжними університетами, брати участь у міжнародних програмах і проектах, що вимагало досконалого володіння ІМ. А з початком Болонського процесу (2005 р.) і впровадженням ступеневої системи освіти розпочався динамічний розвиток освітнього партнерства між вітчизняними та європейськими ЗВО, зокрема й тих, які здійснювали підготовку студентів [10].

У цей період під час навчання у морських вишах студенти оволодівали основами теоретичної фонетики та граматики іноземної мови, теорії лексикології та стилістики ІМ, теорії перекладу з рідної мови на іноземну та з іноземної на рідну, порівняльної типології [4, с. 58].

На сучасному етапі засобом успішного засвоєння ІМ є активні форми навчання, що розробляються на основі професійно орієнтованого мовного матеріалу, зокрема рольові та ділові ігри, ігрове моделювання. Активні форми навчання являють собою сукупність способів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які активізують розумову діяльність при засвоєнні нового навчального матеріалу та реалізації вже наявних знань. Засоби телекомунікації посилюють активне вивчення ІМ через «живе» спілкування ІМ. Така тенденція є перспективною формою підвищення ефективності вивчення ІМ, оскільки студент проявляє пізнавальну самостійність і тим самим стає суб'єктом діяльності та спілкування [2, с. 88].

Аналізуючи наукові праці щодо вивчення ІМ у ЗВО МП, робимо висновок, що на процес успішного оволодіння здійснюють різноманітні фактори: загальнопедагогічні, методичні, індивідуально-психологічні, психофізіологічні, соціальні. У результаті на сьогодні виникає три основні проблеми, що заважають ефективному вивченню іноземної мови у ЗВО МП:

– подолання мовного бар'єру (психологічні бар'єри, труднощі у вираженні й розумінні думки на ІМ);

- відсутність у студентів стимулів і мовного середовища;
- сумніви щодо застосування сформованої комунікативної компетенції в майбутньому [4; 9].

При цьому, основні аспекти підвищення ефективності ІМ такі (рис. 1):

Рис. 1. Основні аспекти підвищення ефективності вивчення іноземних мов

Узагальнюючи вищезазначене, зазначимо, що поліпшенню якості вивчення ІМ, формуванню готовності до іншомовного спілкування студентів ЗВО МП сприяє низка факторів:

- підвищення статусу предмета «Іноземна мова», внесення його до державних освітніх стандартів як обов’язкового;
- профілізація української освіти, спрямована на реалізацію державного освітнього стандарту з урахуванням профілю ЗВО;
- використання в освітньому процесі поряд з обов’язковими програмами, що їх зумовлюють стандарти освіти, факультативних, авторських програм [9, с. 191].

У ЗВО МП серед інших інтенсивно впроваджуються традиційні та інноваційні підходи у вивченні ІМ.

Сьогодні набуває подальшого застосування такий традиційний підхід, як комунікативний, який реалізується завдяки таким закономірностям мовленнєвого спілкування [9, с. 193]:

- мовленнєве спілкування має діяльнісний характер;
- процес комунікації має свою предметність, обмежену заняттям, теми, події, проблеми тощо;
- ситуація спілкування моделюється згідно з типовими варіантами стосунків у колективі;
- використання мовленнєвих засобів зумовлюється особливостями процесу спілкування в тій чи іншій ситуації.

Відповідно висувуються й принципи комунікативного методу, які зображено в табл. 1 [4, с. 35].

Таблиця 1

Принципи комунікативного методу

Принцип	Опис
1	2
Особистісно орієнтований підхід	Урахування потреб, сфери діяльності та інтересів студентів
Мовленнєва спрямованість навчання	Реалізується в процесі практичного використання іноземної мови

Продовж. табл. 1

1	2
Функціональність	Зумовлює відбір відповідного професійно орієнтованого матеріалу
Ситуативність	У процесі вивчення іноземної мови моделюється певна система взаємовідносин співрозмовників
Новизна	Спричинюється постійною зміною теми розмови, обставин, завдань тощо

Інноваційний підхід у вивченні ІМ студентами ЗВО МП полягає в застосуванні:

– інтерактивних освітніх технологій без використання технічних засобів, які включають полілог (можливість кожного студента мати й висловлювати власну точку зору); діалог (сприйняття студентами себе як рівних партнерів); технологія розвитку критичного мислення (орієнтована на розвиток різнобічної критично мислячої особистості); технологія проєктів (моделювання соціальної взаємодії). У курсі іноземної мови проєктна технологія формує в студентів ЗВО МП навички дослідницької роботи: пошук інформації (робота з довідковою літературою, словниками, Інтернет-мережею), й обробка отриманих даних тощо; ігрова технологія;

– інтерактивних освітніх технологій з використанням технічних засобів, які включають технологію модульного навчання; технологію тестування.

– інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які в міжнародній практиці отримали назву e-Learning. Програмне забезпечення з використанням інтернету, застосування спеціальних комп'ютерних програм стає інтегральною одиницею процесу навчання [8].

Ураховуючи той факт, що сьогодні у світі панують інформаційні технології, цілком природною тенденцією є поява новітніх технологій. Однією з них є робота з Smart Board – інтерактивною дошкою (ІД), яка є приєднаним до комп'ютера сенсорним екраном, на який проєктор передає зображення з комп'ютера. Згідно з доповіддю європейської асоціації European Schoolnet про вплив інформаційних та комунікаційних технологій на успішність, робота з ІД на занятті допомагає покращити результати студентів з низки дисциплін, серед яких на першому місці вказана ІМ [5, с. 116].

Також варто відзначити, що оволодіння студентами ЗВО МП ІМ обмежене за рахунок недостатньої кількості годин, що відводяться на їх вивчення.

Це обмеження робить необхідним визначення їхнього рівня вивчення ІМ, релевантного для цих умов навчання. Під рівнем вивчення розуміють певну ступінь розвитку комунікативної здатності індивіда з точки зору ефективності процесу міжкультурної взаємодії з інофонами, тобто з представниками іншого лінгвосоціуму. Варто застосовувати систему рівнів вивчення сучасних ІМ, яка розроблена, зокрема, ученими Ради Європи (Загальноєвропейські компетенції вивчення ІМ). Ця система передбачає шість взаємопов'язаних і взаємообумовлених рівнів вивчення ІМ, які визначені в табл. 2 [5, с. 117].

Таблиця 2

Європейська система рівнів вивчення іноземних мов

А Елементарне вивчення (Basic User)	A1 Рівень виживання (Breakthrough)
	A2 Передпороговий рівень (Waystage)
В Самостійне володіння (Independent User)	B1 Пороговий рівень (Threshold)
	B2 Пороговий просувний рівень (Vantage)
С Вільне володіння (Proficient User)	C1 Рівень професійного володіння (Effective Operational Proficiency)
	C2 Рівень досконалого володіння (Mastery)

З нашої точки зору, однією із основних цілей вивчення ІМ у ЗВО МП – формування іншомовної комунікативної компетенції, що є засобом досягнення іншої, спільної мети – розвитку професійної компетентності студентів. Збагачуючись за рахунок відповідних знань, умінь і навичок у процесі навчально-професійної діяльності, іншомовна комунікативна діяльність сприяє формуванню в студентів комунікативної компетентності та забезпечує в подальшому їхнє успішне виконання професійних обов'язків.

На наш погляд, іншомовну комунікативну компетенцію варто розглядати, як ресурсну якість, яка виступає основою для формування професійно-компетентного фахівця МП, отже, має враховуватися при конструюванні освітніх програм нового покоління.

Таким чином, вивчення ІМ у ЗВО МП – це процес отримання знань, які життєво необхідні в сучасному суспільстві розвиваючись в напрямі загальної глобалізації. У сучасному світі знання ІМ відкриває великі перспективи. Це й хороша робота, і можливість спілкування, не обмежені мовним бар'єром, також це доступ до більшої кількості інформації, яка є однією з головних цінностей сучасності.

Проблема, яка розглянута в статті є дискусійною та багатоаспектною, потребує більш детального дослідження в подальших наукових розвідках.

Література:

1. Высшая школа: сборник основных постановлений, приказов и инструкций: в 2-х ч. Ч. 2 / под ред. Е. И. Войленко. М.: Высшая школа, 1978. 360 с.
2. Костенко Н. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 5. С. 86–89.
3. Особистісно-орієнтований підхід до формування особистості майбутнього робітника. URL: <http://www.tpal.com.ua/spase/osnnapr/ipto/doc/nauk/1.3.pdf>.
4. Пассов Е. Комунікативний метод навчання іншомовному мовленню. К. 2001. 212 с.
5. Поддубная Т., Крынина О. Инновационная компетентностная модель выпускника высшей школы (на примере бакалавра). *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия Педагогика и психология*. 2012. Вып. 1. С. 111–118.
6. Постановление Совета Министров СССР и ЦК КПСС от 30 августа 1954 г. № 1863 «Об улучшении подготовки, распределения и использования специалистов с высшим и средним специальным образованием». URL: <http://lawru.info/dok/1954/09/30/n1193364.htm>.
7. Пріміна Н. Методика навчання читання англійської професійної документації курсантів морських закладів вищої освіти: результати педагогічного експерименту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2017. № 4. С. 168–175.
8. Рабочая программа учебной дисциплины «Иностранный язык». URL: http://www.gukit.ru/sites/default/files/files/docs/2014/inostrannyy_yazyk_1.pdf#1.
9. Роменський О. Формування комунікативної компетентності майбутніх моряків у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»*, 2014. Випуск 24. С. 189–195.
10. Фіннінгов Т. Загальний огляд системи вищої освіти України. URL: http://www.irf.ua/files/ukr/programs_edu_ep_333_ua_hegfv.doc.
11. Фролова О. Формування соціокультурної компетенції майбутніх навігаційних офіцерів у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль. 2015. 24 с.
12. Ярмухамедова К. Обучение английскому языку студентов с использованием интеллектуальных и образовательных технологий. *ҚазҰУ Хабаршысы. Педагогикалық ғылымдар сериясы*. 2016. № 3 (51). С. 100–106.

Zolotovska V. S.

THE GENESIS OF TRENDS IN FOREIGN LANGUAGES STUDYING
AT MARITIME HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article highlights the process of reforming maritime higher education in different time periods, which, in turn, influenced the effective studying of foreign languages. The beginning of the 1950's – the end of the 1960's, which brought new trends and qualitative changes in the development of Soviet education, has been considered. As a result, the processes of consolidation of specialties, expanding the profiles of specialists were observed in the network of seafarers. It is noted that since the 1960's, in our country, the means of studying foreign languages were choreographies – methodically processed and reposted fragments from foreign feature films. It was determined that in the 1970's the concept of teaching the future language specialists of the maritime profession was based on a competency approach. Formation of professional competence in knowledge of a foreign language was aimed at providing the following basic functions: written and/or oral communication; application of methods of gathering and processing information. It is noted that in the 80 years of the twentieth century. In higher education institutions of maritime profile, in contrast to the traditional Presentation, Practice, Production approach (PPP), the Task Based Learning (TBL) technology, the teaching method of communication tasks, was launched. At the same time, in the early 1990s, among the cadets of marine schools in the study of a foreign language, the popularity of the discussion, role play, business and didactic games that contributed to the development of foreign language speech became popular. The main aspects of improving the effective study of foreign languages at the turn of the XX – XXI centuries are singled out. The modern tendencies in foreign languages studying at higher education institutions of maritime profile are revealed. The factors contributing to the improvement of the quality of foreign languages studying by cadets of higher education institutions of maritime profile are presented. The advantages of intensive use of both traditional and innovative approaches in studying foreign language in maritime etiquette are noted. A European system for determining the level of studying a foreign language by cadets is proposed.

Key words: genesis, higher education, higher education institution, foreign languages, reform, competence, communicative approach, communication skills, information and communication technologies, interactive whiteboard.

Дата надходження статті: «15» квітня 2019 р.

УДК 373.1

Чижик Т. Г.*

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДЛІТКІВ
(ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті автором проаналізовано теорію та практику фізичної підготовки підлітків у першій половині ХХ століття. Розглянуто становлення системи фізичної підготовки в УРСР у першій половині ХХ століття. Зроблена ретроспекція державних й освітянських документів про організацію фізичної підготовки в загальноосвітніх школах УРСР. Здійснено історико-педагогічний аналіз формування нормативно-правової бази фізичної підготовки дітей та підлітків. Автором визначені постанови в системі освіти взагалі та в галузі фізичного виховання й фізичної підготовки школярів зокрема, які ухвалені в першій половині ХХ століття.

У статті стисло наведені основні результати перетворення в системі фізичної підготовки на території Української Радянської Соціалістичної Республіки. За результатами студювання та аналізу джерельного масиву досліджуваного питання було констатовано, що в першій половині ХХ століття сформувалася усталена структура шкільної освіти, стандартизована для всього СРСР. Розкрито структуру навчальних програм та планів

*© Чижик Т. Г.